

Lluita pel reconeixement obrer i repressió envers la multiculturalitat: Setmana Tràgica del 1909

Què és el reconeixement? Ha de ser aquest un procés propi sense cap tipus de intervenció o, en canvi, és un procediment que parteix des de fora –i aquest reconeixement de l'*altre* és el gènesi d'una identificació pròpia individual o comunal–?

La identitat, tal i com esmenta Taylor, s'inicia en un constructe social. L'angloghanès Appiah també comparteix, des de la seva cosmovisió influenciada per una filiació mixta, la idea que el «jo» es construeix dialògicament, és a dir, la identitat pròpia creada a través de conceptes i pràctiques de la família, l'Estat, etc. Si extrapolem aquesta teoria a un procés històric d'època contemporània, com és la Setmana Tràgica succeïda a Barcelona el 1909, podríem veure la identitat col·lectiva –i paral·lelament a ella, com esmenta Taylor, la identitat individual– de la classe obrera. En aquest conflicte, la unió dels mobilitzats en contra de l'Estat va suposar una cohesió de grup, una identificació col·lectiva com el grup obrer que lluita pels seus drets. Seguint la tesi d'Appiah de com s'ha de saber reaccionar a agressions contra la pròpia identitat, els protestants van engegar aquest procés per a reivindicar la seva decisió de no voler ser una part del gruix de l'exèrcit espanyol, sinó romandre al costat de les seves famílies i seguir lluitant fonamentalment per a sindicar-se, aspirant a tenir una organització que els ajudés a aconseguir millores salarials, professionals i socials.

Avui dia, ser «obrer» o «treballador» no és una identitat negativa, o com l'angloghanès propugna «font d'insult i limitació», sinó una part valuosa del que són. Considero, però, que el discurs d'Appiah en aquest aspecte vol aïllar la identitat col·lectiva de la identitat individual. És a dir, l'autor esmenta que no es pot organitzar la vida pròpia en funció de la «raça» o sexualitat, però en un món polititzat, aquesta organització entorn a qui ets –i com ets vist– prima. En el cas de la lluita de classes, en el moment en que un sector es reivindica és quan fa política i quan es fa reconèixer.

Així com Taylor reivindica la importància del consens entre tots els membres d'una comunitat o grup, Appiah posarà èmfasi en com les idees també poden ser extretes fora de la pròpia comunitat, ja que escoltar i ser escoltat també forma part d'un aprenentatge. Aquesta visió d'Appiah és la més acertada si es trasllada en el paradigma històric ja que, com s'ha vist al llarg d'aquest i com es pot il·lustrar en el cas concret de la Setmana Tràgica, moltes de les idees *ergo* espurnes dels processos de revolució internacionals van ser engegats a partir de l'emmiration d'altres successos passats o si més no coetanis. Segons assegura David Martínez Fiol en el seu assaig «La Setmana Tràgica», aquesta mobilització va venir influenciada per un episodi revolucionari de l'Imperi rus, el 1905, «el qual actuà de mirall per a tots aquells que aspiraven un canvi polític de la societat espanyola» (Martínez, 2009). La mobilització russa, engegada a causa dels fracassos militars de l'exèrcit tsarista davant les tropes japoneses, va tenir com a objectiu presentar un memoràndum al tsar en què es reclamaven, entre altres, millores socials.

Aquesta exemplificació esmentada encumbra la proposta d'Appiah en una posició més pràctica. Tot i no estar totalment d'acord amb la tesi de Taylor, aprofito per assenyalar la rellevància sobre la deliberació que suposa l'escolta, el debat i la comprensió entre els components d'un mateix grup que donaran pas –en època contemporània– a una sobirania i a la posterior promulgació de lleis.

A més, per finalitzar el debat sobre la creació de lleis i consensos, exposar un altre mecanisme de creació de drets i preceptes: la realitat social. No es tracta només d'un emmirallament de l'exterior i un caràcter dialogant, es tracta també de com la realitat interna pot ser el motor canvi de la legislació. Com esmenta Clara Ramas en el seu article «¿Es el feminismo «la destrucción del derecho»?», hi ha una rellevància de la modificació del Dret a partir d'una voluntat *de iure* dissonant amb la realitat *de facto*. La filòsofa i política espanyola basa aquest assaig en una situació de conflicte i/o debat en qüestions de gènere, però en aquest treball es voldrà tenir un enfocament de revisió històrica. De fet, com s'ha esmentat abans, el principal enfrontament era el reclam d'unes condicions socials millors de la mà d'una legislació no que els afavorís sobre els altres, sinó que identifiqués el mosaic complet de classes que definien la societat catalana del segle XX.

El debat del multiculturalisme també té a veure amb la imposició d'unes cultures sobre altres per suposada superioritat. En determinats processos històrics, la implantació d'una cultura hegemònica promou la minorització o la pèrdua d'espais d'altres cultures considerades «inferiors». L'alteritat d'aquest grup cultural es vol combatre mitjançant uns mecanismes d'obtenció o presa del poder o sí més no de representació en aquest. En el cas esmentat, la voluntat de l'Estat espanyol de fomentar la disposició dels civils a lluitar en la guerra del Marroc va ser propugnada per un nacionalisme exacerbat, per una suposada necessitat comuna de guanyar el conflicte bèl·lic davant l'enemic –les tribus rebels del Rif que impedièien establir la sobirania espanyola en la seva part del protectorat del Marroc–. La reacció dels sectors populars no va ser l'esperada, la submissió que havia de ser *de iure*, *de facto* es va convertir en el rebuig de sacrificar-se per uns interessos econòmics de polítics i homes de negocis.

La política del reconeixement que van adoptar les classes obreres va ser una acció violenta i alhora la resposta a un lent procés de marginació i aprofitament dels recursos i logística de la classe popular per part de l'Estat. Com comenta Taylor, les cultures, per molt minoritàries que les facin creure, volen ser representades. Això és el que van fer els manifestants amb les barricades, i el tall de vies de ferrocarril, entre altres. Amb aquesta darrera acció, els manifestants pretenien esborrar la comunicació amb l'Estat i l'enviament de les forces repressives, per fer-se escoltar, per fer-se veure. Així ho assegura Javier Bascañán (2018) «les classes populars estaven fartes de caure sota la influència de la cultura hegemònica perquè aquesta és, en cert sentit, la única cultura que funciona com a tal per mitjà d'alfabetització».

El mateix Taylor defineix l'espai públic internacional com «la constitució d'un camp de força en el que les identitats de les nacions han de lluitar per mantenir-se». Les actuacions d'aquest

determinat grup social en el 1909 i posterior van ser un claus en la lluita per accedir –o almenys intentar-ho– al joc polític.

Una altra resposta contra la situació va ser la crema d'esglésies. Aquesta acció podria ser analitzada per Appiah com una certa conducta, proporcionadora de normes i models de la identitat col·lectiva, una espècie de guió que marca el moviment i els que el componen. En la Setmana Tràgica del 1909, aquesta pauta era l'anticlericalisme –la revolta contra les institucions que condicionaven la vida del poble, l'Església i, com s'ha dit, l'exèrcit–. Tot això conflueix en la pràctica del discurs de la identitat, lluites pel reconeixement i espais públics que propugna la civilització moderna.

Així com Michael Walzer analitza en el seu article «¿Qué derechos para las minorías culturales?», les cultures han de tenir els seus espais de reconeixement, sociabilitat i representació, però sobretot han de tenir el dret a la reproducció, a la difusió generacional i intergeneracional. L'autor esmenta que es tracta del dret a criar i educar els fills. Segons el meu parer, no es tracta només de la transmissió a la pròxima generació, es tracta també de la divulgació o expansió d'aquestes cultures en espais coetanis, en àmbits propers i accessibles. La penetració d'idees, reivindicacions o la influència del sentiment nacionalista català d'àmbit obrer en el cas analitzat en aquest document.

A continuació, es veurà un altre exemple del debat del multiculturalisme i cosmopolitisme, en referència a com els grups han de saber compartir un espai públic amb altres grups amb les mateixes dignitats i drets, així com veure i acceptar aquests com cultures que formen part de la diversitat humana: després d'acabar amb les revoltes, el Govern va cercar els instigadors de la revolta, agafant com a cap de turc l'anarquista Francesc Ferrer i Guàrdia, un polític republicà. Ferrer i Guàrdia va tenir un gran paper en el procés però no va ser l'autèntic instigador de la revolta. Tot i així, se'l va jutjar en un judici militar sense garanties i se'l va condemnar a mort. L'esdeveniment d'aquest ràpid judici va provocar la mobilització de masses a grans ciutats europees com Milà, Budapest, París i Roma, així com també la creació de comitès de solidaritat a la figura del pensador que havia estat executat.

La mort de Ferrer i Guàrdia i la posterior repressió política, cultural i social a diversos grups d'esquerres –socialistes, sindicalistes i republicans catalans– entona amb la teoria de Walzer de com no estem preparats per tolerar la diferència, sobretot en cas de grups tancats i totalitzats. La culpabilització d'aquests grups de diferenciació política és un rebuig al paradigma de supervivència proposat per Appiah i que casa amb la tesi de Walzer. La supervivència de les societats dependrà de la transmissió dels valors a les generacions futures: com podran aquests valors ressonar i difondre's si un altre grup cultural i social «privilegiat» té la voluntat de modificar-lo i/o exterminar-lo? Valorar l'autonomia és respectar les concepcions dels altres, sense ànim de fer-les desaparèixer, perquè aquestes puguin ser transmeses mitjançant l'educació generacional –influenciada si més no per l'Estat–.

El reconeixement, doncs, és un procés que comença per un mateix però que té la necessitat de partir d'un terreny civilitzat –entés aquest «civilitzat» en el respecte propi i mutu de la identitat, l'autenticitat i la supervivència–.

BIBLIOGRAFIA

Appiah, K.A. "Llegó la hora del cosmopolitismo". El País, 10-01-2008

Appiah, K.A. "Identidad, autenticidad y supervivencia. Sociedades multiculturales y reproducción social". En: Taylor, C. El multiculturalismo y 'la política del reconocimiento'. Mèxic: FCE, 2009. p. 213-232. ISBN 9786071600998

Bascuñán, Javier. «A dalt i a baix. La construcció política dels discursos educatius i socialitzadors des de les elits i les classes populars en la transició a l'època contemporània». Educació i Història: Revista d'Història de l'Educació, [en línia], N°32, 2018, p. 145-172, <https://raco.cat/index.php/EducacioHistoria/article/view/100093/431232> [Consulta: 04-03-2022].

Martínez, D. (2009). La Setmana Tràgica. Pòrtic. ISBN 9788498090680

Ramas, C. 2022. *¿Es el feminismo la “destrucción del Derecho”? Sobre normas y universales*. ctxt.es (Contexto y Sociedad) <https://ctxt.es/es/20181212/Firmas/23452/Clara-Ramas-tribuna-derecho-mujeres-vox-desigualdad-reconocimiento.htm> [en línia] [Consulta: 04-03-2022].

Taylor, Ch. "Identidad y reconocimiento". Revista internacional de filosofía política. N° 7, 1996. p. 10-19. ISSN 11329432

Walzer, M. "¿Qué derechos para las minorías culturales?". A: Isegoría, N° 24, 2001. p. 15-24 ISSN: 11302097